

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Groeiende aandacht voor kinderrechten: hard nodig, complex en confronterend

Liefwaard, T.

Citation

Liefwaard, T. (2024). Groeiende aandacht voor kinderrechten: hard nodig, complex en confronterend. *Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht*, 2024(7/8), 188-189. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4176150>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4176150>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Groeiende aandacht voor kinderrechten: hard nodig, complex en confronterend

FJR 2024/38

Het afgelopen voorjaar hielden drie hoogleraren in-
augurale redes waarin de rechten van het kind een
centrale plaats innamen. Op 12 april 2024 sprak Ann
Skelton haar oratie 'International children's rights in
polycrisis: Interconnected pathways to social justice
and a sustainable future' uit over de impact van
mondiale crises op de rechten van het kind. Mirjam
Sombroek van Doorm richt zich in haar oratie 'De
steen van Antoine de Saint-Exupéry – Bouwen aan de
samenwerking tussen recht en gezondheid' van die-
zelfde maand onder meer op de noodzaak van meer
aandacht voor kinderrechten in het gezondheids-
recht. Machteld Vonk gaat in de inaugurele rede 'Dit
ben ik en dit is mijn familie: een kinderrechtelijke
blik op het personen- en familierecht' van 15 mei
2024 in op de toepassing van kinderrechten in het
personen- en familierecht en de samenhang met ons
kindbeeld. De drie oraties zijn in deze aflevering van
FJR gepubliceerd, voorafgaand wordt in deze bijdrage
gereflecteerd op de groeiende aandacht voor kindere-
chten in de wetenschap.

Op 20 november 2024 zal het 35 jaar geleden zijn dat het
Verdrag inzake de Rechten van het Kind (het IVRK) werd
aangenomen door de Verenigde Naties. Voor Nederland
werd dit verdrag van kracht in 1995; voor de voormalige
Nederlandse Antillen en Aruba in 1998 resp. 2001.² Het af-
gelopen voorjaar hielden drie hoogleraren hun inaugurele
redes waarin de rechten van het kind een centrale plaats
innamen. De afzonderlijke oraties, die in deze aflevering
van FJR zijn gepubliceerd, laten zien dat het vakgebied 'in-
ternationale kinderrechten' in de afgelopen jaren, ook in de
wetenschap, steeds meer aan aandacht heeft gewonnen.
Tegelijkertijd benadrukken de drie oratoren dat er meer
werk van kinderrechten moet worden gemaakt en dat kin-
derrechtenbescherming niet vanzelfsprekend is. Mirjam
Sombroek van Doorm (Universiteit Leiden) en Machteld
Vonc (Radboud Universiteit) gaan in op het belang van een
verbinding tussen kinderrechten en respectievelijk het ge-
zondheidsrecht en het personen- en familierecht. Beiden
wijzen op het gebrek aan integrale aandacht voor kindere-
chten in deze rechtsgebieden en in de daarmee verbonden
praktijk, en zij doen aanbevelingen om kinderrechten beter
in te bedden. Ann Skelton (Universiteit Leiden) wijst er in
haar oratie op dat de rechten van kinderen internationaal
ernstig onder druk staan als gevolg van de vele mondiale

crises die tegelijkertijd impact hebben op kinderen (ook wel
'polycrisis' genoemd³), en dat de bereidheid om internatio-
naal samen te werken, afneemt. Ook waarschuwt zij ervoor
dat het kinderrechtennarratief dat besloten ligt in het nage-
noeg universeel geratificeerde IVRK internationaal steeds
meer ter discussie wordt gesteld onder de noemer van de
bescherming van 'family values'; iets wat ook de rechten
raakt van vrouwen en van de LGBTIQ+ gemeenschap. De
aandacht voor en bescherming van kinderrechten lijken
daarmee geen rustig bezit.

Maar liefst drie oraties die gaan over de rechten van het kind!
Een zeer positieve ontwikkeling in de wetenschap die recht
doet aan het groeiend maatschappelijk en wetenschappelijk
belang van internationale kinderrechten, als dynamisch,
complex en nog steeds relatief jong rechtsgebied.⁴ Alle drie
de oraties kenmerken zich door een diepgaande belang-
stelling in de vraag wat de betekenis is van kinderrechten
voor reeds bestaande juridische systemen, structuren en
praktijken. We kunnen uitkijken naar de uitkomsten van
het juridische en interdisciplinaire onderzoek dat is aange-
kondigd. En vanuit dat wetenschappelijk onderzoek kunnen
studenten en professionals beter worden onderwezen in
kinderrechten en hun verrijkende waarde voor tal van ju-
ridische en andere vraagstukken, ook buiten het wat je zou
kunnen noemen klassieke familie- en jeugdrecht, zoals in
de context van basisvoorzieningen als water⁵ en huisves-
ting,⁶ armoede en schuldhulpverlening, onderwijs(recht),⁷
digitalisering⁸ en burgerlijke en politieke rechten. Denk bij
dit laatste bijvoorbeeld aan de recente aandacht voor het
stemrecht van zestien- en zeventienjarigen.⁹

Het ligt voor de hand dat de groeiende wetenschappe-
lijke belangstelling voor kinderrechten aanleiding geeft
voor verdere hervorming van wetgeving, beleid en prak-
tijk. Daartoe roepen de hoogleraren Sombroek van Doorm
en Vonk ook op. Dat laat evenwel meteen de complexiteit

1 Prof. dr. mr. T. (Ton) Liefwaard is UNICEF-hoogleraar Kinderrechten aan de
Universiteit Leiden en medewerker van FJR.

2 Anno 2024 geldt het IVRK in het gehele Nederlandse Koninkrijk, d.w.z. in
Nederland, Caribisch Nederland – Bonaire, Saba en Sint-Eustatius – en in
de autonome landen in de Cariben: Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

3 Zie voor meer hierover eerder in FJR: T. Liefwaard & D. Youssef, 'Jaaroverzicht
Internationale kinderrechten 2022/2023', FJR 2024/4.

4 U. Kilkelly & T. Liefwaard, 'International Children's Rights: Reflections on a
Complex, Dynamic, and Relatively Young Area of Law', in: U. Kilkelly & T.
Liefwaard (red.), *International Human Rights of Children* Singapore: Springer
Nature 2019, p. 617-627.

5 Hof Den Haag, 19 maart 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:363.

6 R. Wind, M. Vols & B. Roorda, 'The Child-specific Right to Adequate Housing
in the Convention on the Rights of the Child', *The International Journal of
Children's Rights*, 2023, 31(2), p. 444-470.

7 T. Liefwaard, 'Het recht op onderwijs vanuit internationaal kinderrecht-
lijk perspectief: preadvies Vereniging voor Onderwijsrecht', in: R. van
Schoonhoven (red.), *Onderwijskansen en de rechten van het kind*, Den Haag:
Boom juridisch/Vereniging voor Onderwijsrecht. 2022, p. 37-66.

8 Zie bijv. UNICEF Nederland, Essaybundel – Kinderrechten in de digitale
wereld, Den Haag 2024 (<https://www.unicef.nl/files/UNICEF-essaybundel-Kinderrechten-in-de-digitale-wereld.pdf>, laatst geraadpleegd 5 juni 2024).

9 B. Pasterkamp e.a., 'Verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd naar zestien
jaar. Een constitutioneelrechtelijke verkenning', *NJB* 2024/1173.

zien die gepaard gaat met de toegenomen aandacht voor de rechten en vrijheden van kinderen, als zelfstandig belanghebbenden. Hoe meer we te weten komen over kinderrechten (ook over de beperkingen ervan), hoe beter we in staat zijn om richting te geven aan hervormingen, zowel inhoudelijk als procesmatig. Dat klinkt logisch. De ervaring leert echter dat het hervormen van rechtssystemen, instituties en staande praktijken weerbarstig is en dit gaat zeker op in een gefragmenteerd landschap, als het Nederlandse, met vele statelijk en niet-statelijke actoren, die voortdurend met elkaar in overleg zijn en waarbij regie en verantwoordelijkheid niet zelden onbestemd zijn. Soms lijkt de complexiteit en ook de frustratie alleen maar toe te nemen. Er zal dan ook nog veel ‘water door den Rijn’ moeten stromen, willen kinderrechten integraal en voor alle kinderen van betekenis zijn, ook in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Het opleiden van studenten, wetenschappers en professionals, het werd al genoemd, vormt een belangrijke sleutel. Ook de aandacht die in de oraties uitgaat naar de zogenoemde *child rights impact assessment* (ook wel kinderrechtentoets) is belangrijk. Een dergelijk instrument kan helpen om bij de ontwikkeling van wetgeving of beleid reeds vooraf de belangen en rechten van kinderen in beeld te hebben en te voorkomen dat bepaalde belangen of bepaalde groepen kinderen buiten de boot vallen. Het behoeft nauwelijks betoog dat ook kinderen en jongeren zelf een belangrijk stem hebben in hervormingsprocessen en dat het daarbij moet gaan om een goede vertegenwoordiging van alle kinderen binnen de Nederlandse invloedssfeer. En tot slot is toegang tot het recht voor kinderen (*access to justice*) essentieel om scherp te krijgen wie uiteindelijk waarvoor verantwoordelijk is. In verband hiermee zou het goed zijn als de Nederlandse regering zich snel aansluit bij het internationale klachtrecht voor kinderen, net als onze buurlanden en in lijn met het principebesluit van vorig jaar.¹⁰

De hoogleraren benadrukken dat we ons meer moeten inspannen om de rechten van kinderen een plek te geven, integraal en zonder voorbehoud. Dit vraagt om de ontwikkeling van een gezamenlijke en interdisciplinaire wetenschappelijke agenda voor het gehele Nederlandse Koninkrijk opdat we de rechten van kinderen daadwerkelijk van betekenis kunnen laten zijn. In een tijd waarin internationale samenwerking onder druk staat en in een land waarin grote zorgen zijn over de bescherming van de rechtstaat en mensenrechten, zijn de drie oraties inspirerend en hoopvol. De groeiende wetenschappelijke aandacht voor kinderrechten is hard nodig, zeker nu de vraagstukken die kinderen raken zo talrijk, complex en confronterend zijn.

10 Brief Minister voor Langdurige Zorg en Sport en Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport betreffende ‘Bestluit kabinet rond facultatieve protocollen VN-verdrag handicap, IVRK en IVESCR’, Kenmerk: 3599947-1049048-J, 26 mei 2023.